

Jul som anbragt

Julen har altid været en højtid med stor betydning for børn. De fleste forbinder julen med familie, gaver, hygge og dejlig mad og drikke. Hvordan var det at holde jul som anbragt på et hjem uden familien?

Erik fortæller om julen på Schuberts Minde ved Ringkøbing, hvor han boede 1963-1970:

"Forberedelserne til juleaften handlede ikke bare om juleaften, der lå megen forberedelse forud for selve aftenen. På hjemmet havde vi en velfungerende sløjd sal, hvor meget kunne laves, bl.a. julegaver til forældrene. Vi flettede kurve, skåle. Vi lavede billeder i mosaik, lavede frugtskåle, med hammer og huljern. Vi drejede skåle i træ, lampetter blev det også til, keramik, der blev syet/broderet osv. Mulighederne var mange, og der blev lavet mange gode og flotte gaver under faglig kyndig opsyn og de færdige resultater blev vist frem for besøgende, ved en særlig årlig lejlighed og stolt kunne man være. Jov!

Ringkøbing by havde selvfølgelig det årlige juleoptog med spillende garder og julemanden foran osv. Ret hyggeligt vel, men det skulle blive bedre, da Kjærgaard fik den brillante ide, at vi børn, af hjemmet, skulle agere nisser til den store guldmedalje, drenge som piger, og vigtig, alle hestene blev rigget til.

Samtlige børn af Schuberts Minde skulle holde jul på hjemmet, og der kom også tidligere børn af hjemmet. Vi var mange, så der skulle mange ænder/gæs til at mætte de mange munde, men mætte blev vi, og mandelgaver blev det også til, en mandel for hvert bord, men først til kirke vi skulle gå. Når julemaden var spist, mandelgaverne delt ud, skulle nogen rydde op, og i den tid gik vi spændt ventende på gavefloden, som julestuens hemmelighed. Vi samledes i en stor flok og ventede på, at døren blev låst op og i glædens sang, invaderede vi julestuen, sang så det var en fornøjelse og ventede kun på at kunne pakke gaverne op. Når gaverne var pakket op, glæden og hyggen nåede sin top, så var der kun et at gøre, holde os vågne og lege/bruge og beundre hinandens gaver og det kunne vi gøre den ganske nat, det var op til os selv, hvornår vi gik i seng, men vi overdrev nu ikke, de fleste børn skulle rejse på juleferie d. 25. december, hos forældrene, kufferterne stod klar, nogen havde en lang tur foran sig, og vi vendte hjem igen, d. 2. januar."

Elin, der er blind, beskriver juletiden på Refsnæs, hvor hun gik i skole 1948-1955.

"Adventstiden var en god tid. Vi pyntede klassen med julestads, som vi selv havde lavet, og vi lavede lysestager af ler, og der blev sat stearinlys i dem. Adventskransen blev tændt i sangsalen, inden vi skulle synge morgensang. Vi sang de gode danske julesalmer.

Den sidste søndag før juleferien samledes vi i sangsalen, og "Troldebogen" blev læst for os. Til bogen var der nogle sange, som blev sunget af kvinderne fra "Værnehjemmet". "Værnehjemmet" var en bygning, som lå tæt ved skolen. Der kom de piger, som havde svært ved at klare sig i det pulserende liv. Sanglæreren, hr. Ellebæk, læste "Troldebogen", og det var han god til.

Vi kom også over i køkkenet med vore kræmmerhuse, som vi havde lavet af punktskriftpapir, som er meget tykt. Der sang vi julesalmer og -sange. Så blev kræmmerhusene fyldt med pebernødder. Så sluttede vi med "Pebernøddesangen". Så vidt jeg ved, har frk. Brøgger lavet den. Den synges på: "Højt fra træets grønne top". Vi lærte nogle julesange, som vi aldrig hører mere. Jeg kan dem den dag i dag.

Den sidste dag inden ferien havde vi også julegudstjeneste."

Bent, der var anbragt på opdragelseshjemmet Landerupgaard 1946-1953, husker julen som noget særligt:

"Juleaften husker jeg stadig som noget helt specielt. Vi var der alle, da ingen fik lov til at tage på juleferie før juledag, så vi alle ligesom var i samme båd. Den startede med at orkestret spillede julesalmer foran hovedtrappen hvorefter vi gik ned i spisesalen og spiste. Menuen stod på risengrød og gåsesteg. derefter gik vi op i skolestuen som var pyntet med grantræer, som dækkede den ene halvdel af lokalet som en lille skov, Alle træerne var forsynet med stearinlys som gav varme og hygge. Der sang vi julesalmer, og Bøje læste juleevangeliet og holdt en lille prædiken. Så kom for os det store øjeblik, hvor vi gik op i den store dagligstue til slik og julegaver. Der var smukt pyntet med små snelandskaber og mange granguirlander, som vi i dagene op til jul havde bundet ude i gartneriet.

Kl. ca. 11 gik vi så til ro med tanken, at dagen efter skulle vi på juleferie. Jeg skulle til Ålborg og være hos en kær onkel og tante."

Ellen der boede på Nærumgaard 1954-1967 fortæller:

"Noget af det sjoveste var, når julemanden kom gående henad fliserne med lygten i den ene hånd og en kæmpe julesæk over skulderen. Maden husker jeg ikke på den aften, men jeg husker, når vi måtte komme ind og se juletræet tændt. Det var et højdepunkt."

En tidligere ansat på institution for åndssvage Andersvænge 1962-1969 fortæller, at julen havde mange traditioner:

"I december skulle der pyntes til jul. Der var konkurrence (uden præmier), om hvem der havde den flottest pyntede afdeling. Og det havde vores afdeling. Den lange gang havde en niche på midten. Der var normalt et bord og nogle stole, men i december var der et nisselandskab af dimensioner. I de hullede loftplader på hele den lange gang hang der flere hundrede glaskugler, som det tog flere dage at hænge op. Hvad der stod rundt omkring husker jeg ikke, men noget var der.

Men det var jo et problem, at der også boede mennesker, der åbenbart ikke forstod nødvendigheden af at pynte fint til jul. Ting blev ødelagt, noget måske endda spist. Det var jo farligt. Derfor lå mange i deres senge dagen lang de sidste 14 dage af december måned. De skulle mades, skiftes og hjælpes på toilet eller have bækken i sengen. Vi unge var vildt forargede, men der hjalp ingen kære plejemor. Pyntes skulle der. "Hvad tror de overlægen vil sige, hvis vi ikke gør det lidt pænt til jul"

Julen blev fejret d. 23. december, så der var flere, der kunne få fri d. 24. og jul med egne familier. Den skik fortsatte i mange år. Jeg har hørt det foreslået efter 1980, med begrundelsen: "Beboerne er nok ligeglade, bare de får noget at æde."

Gaverne var købt efter det man mente kunne være noget. Mange fik dukker. Noget kom fra frivillige, der gerne ville give noget. Vi kaldte dem "hattedamer". Jeg tror ikke, alle fik gaver. Nogle ænsede ikke, hvad det gik ud på. Få fik gaver fra familie. Mange mente, at de gaver var forkerte, eller bare ville gå i stykke, men de kunne jo gemmes i et skab og tages frem, hvis mor kom på besøg.

Der blev sunget julesange. Flere kunne godt synge med og var glade for musikken. Jeg husker stadig mennesker siddende på træbænke, de rokkede, savlede og brummede til musikken. Festen varede en eftermiddag. Så var den jul forbi, og inden længe kunne al pynten pakkes omhyggeligt væk igen."

Opgaver

- Beskriv Eriks, Elins og Bents oplevelser af jul med jeres egne ord og skriv dem ned.
- Hvordan holder I normalt jul? Beskriv jeres egen jul med nogle ord.
- Tal om forskelle og ligheder mellem jeres egen jul og julen som anbragt.
- Hvis der er forskelle på jeres og deres jul, tror I det skyldes, at Erik, Elin, Bent og plejeren fortæller om jul for mange år siden, eller er det fordi, der er forskel mellem at bo hos sin egen familie og på et hjem?